

Norges vassdrags- og energidirektorat
Beredskapsseksjonen
Postboks 5091 Majorstuen
0301 OSLO

Saksbeh./tlf.nr.: Elin Eriksen/414 55 450
Deres ref./Deres dato: 6/ 2017 Høringsdokument
Vår ref.: Dokumentnummer
Vår dato: 16.03.2018

Tilbakemelding på forslag til endringer i beredskapsforskriften

Statnett sitt ansvar knyttet til drift og utvikling av transmisjonsnett og den operative balanseringen av kraftsystemet har meget viktige samfunnssikkerhetsperspektiver i seg. Sikkerhet- og beredskapsarbeidet i Statnett tas derfor svært alvorlig.

Vi har gjennomført en grundig intern høringsprosess på de foreslåtte endringene. Statnett er positive til retningen NVE ønsker å gå med forslaget. Utviklingen av regelverket må holde følge med den økende avhengigheten samfunnet har av sikker strømforsyning. Samtidig ser vi det som viktig at endringer i forskriften på enkelte områder formuleres på en måte som i større grad tar høyde for praktisk gjennomførbarhet.

Statnett vil påpeke at flere av de foreslåtte endringene vil være kostbare for Statnett og bransjen. Dette må NVE ta hensyn til ved vurderinger av selskapets kostnadsnivå. Også fordi kostnader for bransjen til syvende og sist vil falle tilbake på kundene vil Statnett oppfordre NVE til å gjennomføre grundige kost-nyttevurderinger for hvert forslag, ref. utredningsinstruksen.

Endring med størst konsekvens for Statnett:

Basert på potensialet for risikoreduserende effekt og konsekvens for Statnett og bransjen ønsker Statnett å trekke frem følgende tilbakemeldinger som spesielt viktig:

1. § 6-7. Personkontroll. I bestemmelsen foreslås det blant annet krav til politiattest for tilgang til anlegg, system eller annet i klasse 3. I løpet av de siste årene har Politiets sikkerhetstjeneste og Etterretningstjenesten vært tydelige på den statlige etterretningstrusselen rettet mot kraftforsyningen. Forslaget om kredittsjekk/politiattest gir ikke Statnett noe virkemiddel for å håndtere denne trusselen.

Statnett er positiv til at det kreves politiattest for de aller mest kritiske systemene og anleggene, men slik forslaget er formulert vil det kreves politiattest for all adgang til klasse 3. I praksis betyr det for eksempel krav om politiattest for å brøyte innenfor gjerdet på en transformatorstasjon, og krav om politiattest for en håndverker som skal gjøre en avgrenset jobb i en driftssentral. Statnett kan ikke se at sikkerhetsgevinsten sett opp mot kostnaden med å administrere dette kan forsvares. Statnett oppfordrer derfor NVE til å snevre inn kravet om kredittsjekk og politiattest til å gjelde selvstendig adgang til driftssentraler og til kontrollrom på stasjoner. Innsnevring av antallet politiattester som kreves vil også lette saksbehandlingstiden hos politiet.

Det bør tydeliggjøres i forskriften at det er virksomhetens ansvar å sette grensene og at det skal være rom for å gjøre helhetsvurderinger av risiko ut over det politiattest og kredittsjekk gir.

I forlengelsen av dette ser vi det som viktig at muligheten for å slippe inn personell med tjenstlig behov i følge med fast ansatte opprettholdes, og da uten krav til kredittsjekk/politiattest (nåværende § 5-11).

Statnett har et stort antall utenlandske arbeidstakere i utbyggings- og reinvesteringsprosjekter på våre anlegg. Det vil være utfordrende å skulle innhente kredittsjekker og politiattester fra utlandet. Dersom dette lykkes vil vi likevel ikke kunne vurdere påliteligheten i disse.

2. § 6-9. Sikring av digitale informasjonssystemer. Statnett er positive til at det innføres krav om sikring av digitale informasjonssystemer. Generelt er det behov for en god veiledning til denne paragrafen. Med de nye kravene vil sikringen av en del av våre administrasjonsløsninger komme innunder bfe, inkludert "skyløsninger" som er satt ut til eksterne. Statnett ønsker spesifikt god veiledning knyttet til tjenesteutsetting og krav som bør stilles til leverandører.
3. Kapittel 6. Informasjonssikkerhet. Statnett ber om at NVE kommer med føringer i beredskapsforskriften eller i forarbeidene for deling av informasjon og samarbeid med EU/NATO/land Norge har sikkerhetspolitisk samarbeid med. Statnett er i dag forpliktet til å dele informasjon med slike samarbeidspartnere. Vi opplever at krav om deling av informasjon og transparens i internasjonalt samarbeid, går på tvers av krav til beskyttelse av sensitiv informasjon i bfe.
4. § 7-12. Integrasjoner mellom driftskontrollsystem og andre informasjonssystemer. Statnett mener bransjen er tjent med at beredskapsforskriften stiller krav til integrasjon både med og i driftskontrollsystemet. Slik høringsforslaget er formulert er det imidlertid utydelig hva som menes med integrasjon. I ytterste konsekvens vil paragrafen føre til at svært mange system må sikres som klasse 3, og er slik sett umulig å etterleve. NVE bør søkte å spesifisere paragrafen slik at den treffer på ønsket måte. Statnett bistår gjerne NVE i arbeidet med å formulere gode integrasjonskrav.
5. § 7-14 k. Særskilte krav til driftskontrollsystem klasse 2. Krav til hovedkontor. Uten en liste over land, vil det bli vanskelig å gjennomføre anskaffelser i henhold til anskaffelsesregelverket. Statnett foreslår derfor at kravene spisses mer, se vedlegg 1.

For å lese alle tilbakemeldingene fra Statnett, se vedlegg 1 - Skjematisk tilbakemelding på høring av endringer i beredskapsforskriften.

Statnett kommer gjerne til NVE for å utdype eller klargjøre våre tilbakemeldinger dersom det er behov for det.

Med vennlig hilsen

Øivind Rue
Beredskapsleder
Konserndirektør

Kjetil Sørli
Beredskapskoordinator
Seksjonsleder

Vedlegg 1 - Skjematisk tilbakemelding på høring av endringer i beredskapsforskriften.

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
NVE	Eldri Holo	Postboks 5091 Majorstuen	0301 OSLO

Vedlegg 1 Skjematisk tilbakemelding på høring av endringer i beredskapsforskriften.

Paragraf	Forslag til endring	Vår tilbakemelding
§§ 2-6, 3-1, 5-2, 5-7, 5-9 og 6-2.	System, anlegg eller annet.	De tillagte ordene 'eller annet' er ikke bare en språklig endring, men gir Beredskapsmyndigheten utvidet myndighetsområde. Statnett bør om at 'eller annet' defineres eller beskrives i forarbeidene/veiledning til forskriften.
§ 3-6	Sektorvist responsmiljø	Statnett mener det er uklart hva siste ledd betyr. Statnett foreslår å bruke teksten fra kapittel 11.1.1: 'Beredskapsmyndigheten kan pålegge det sektorvise responsmiljøet oppgaver og pålegge KBO-enheter å være tilknyttet et sektorvis responsmiljø.'
§ 5-2	Klassifisering av transformatorstasjoner til vindkraftanlegg	Det er naturlig at transformatorstasjoner til vindkraftanlegg klassifiseres lavt, og at de klassifiseres som transformatorstasjon etter bokstav b hvis den brukes til netformål. I stasjoner med anlegg for innmating av vindkraft bør vindkraftanlegget som hovedregel ikke eies av Statnett, og kunne klassifiseres etter bokstav g. Statnett forutsetter at dersom deler av stasjonen som transformerer fra vindkraft er adskilt fra øvrig anlegg kan vindkraftdelen klassifiseres etter bokstav g.
§ 5-9	Meldeplikt	Statnett opplever det som uklart i foreslått endring hva som skal meldes inn og til hvilken tid. Det er også uklart om 'system' favner bredere enn 'driftskontrollsystemer'. Statnett ønsker derfor å beholde eksisterende tekst.
§ 5-11	Restriksjoner for adgang erstatter besøksrestriksjoner	Paragrafen om besøksrestriksjoner er gjort om til restriksjoner for adgang. Dette kan derfor ikke tolkes som en ren besøksparagraf, men at paragrafen skal gjelde for alle som får adgang. Siste ledd med bakgrunnsjekk for alle som får adgang til driftssentraler kan da skape utfordringer ved at man må bakgrunnsjekar alle som skal inn for å gjøre småjobber f.eks. vaske vinduer og sjekke brannsikringsutstyr. Disse anses ikke som besøkende, da de har et oppdrag inne på driftssentralene. De har ikke selvstendig adgang til sentralene, og i dag blir de ledsaget av en med selvstendig adgang og ledsagertillatelse mens de gjennomfører arbeidet.

Paragraf	Forslag til endring	Vår tilbakemelding
		<p>Statnett ønsker at det igjen blir presisert at dette er en besøksparagraf. Dersom besøksparagrafen ikke gjeninnføres trenger Statnett en avklaring på hva NVE legger i ordet "adgang". Inkluderer "adgang" kun de med selvstendig adgang, eller også de som ledsages inn for å gjøre en jobb?</p> <p>Tilbakemeldingen til denne paragrafen henger sammen med tilbakemeldingen til § 6-7 tredje og fjerde ledd.</p>
§ 6-2	Generell tilbakemelding	<p>Statnett ber om at NVE kommer med føringer i beredskapsforskriften eller i forarbeidene for deling av informasjon og samarbeid med EUNATO/land Norge har sikkerhetspolitisk samarbeid med. Statnett er i dag forpliktet til å dele informasjon med slike samarbeidspartnere. Vi opplever at krav om deling av informasjon og transparens i internasjonalt samarbeid, går på tvers av krav til beskyttelse av sensitiv informasjon i bfe.</p> <p>Det er viktig at NVE ser på kravene i bfe § 6-2 når forordningene CACM, SO, FCA mm, skal implementeres i norsk lov. Terminologien og nivået for hva som skal beskyttes og hva som skal utveksles må stemme overens.</p> <p>Statnett opplever formuleringen "spesifikk og inngående opplysninger om energiforsyningen som kan brukes til å skade anlegg eller påvirke funksjoner som har betydning for energiforsyningen" som for generell og derfor vanskelig å etterleve.</p>
§ 6-2 e	Nøyaktig kartfesting av jordkabler og rørmatt	<p>Statnett foreslår å dele setningen i to. Det er noe uklart slik det står nå.</p> <p>Statnett ber NVE vurdere om det er behov for å beskytte detaljert trasé for sjøkabler, der de er gravd ned eller steindumpet. Evt å si noe i forarbeidene om hvorvidt dette allerede er dekket av sikkerhetsloven.</p>
§ 6-2 g	Lokalisering av driftssentraler i klasse 2 og 3	<p>Det er uklart hva som ligger i begrepet lokasjon. Er det lokasjon i bygg, eller i hvilket bygg driftssentralen er plassert? Driftssentralenes beliggenhet er allerede godt kjent. Dette er informasjon det vil være vanskelig å gå tilbake på. Statnett mener at dagens gode fysiske sikring, planlagte objektsikring fra politi/HV og beskyttelse av reservesentralene kompensere for risikoen ved at sentralenes lokasjon er kjent.</p>
§ 6-3	System for beskyttelse, avskjerming og tilgangskontroll. Endring fra KBO-enheter" til "virksomheter	<p>Det er uklart hva som er sammenhengen mellom § 6-3 og § 6-9. Statnett har sett kommentert i høringsutkastet at § 6-3 skal dekke det analoge systemet, og forventer da en tydeliggjøring i velleder til bfe, eller forarbeidene.</p>

Paragraf	Forslag til endring	Vår tilbakemelding
	som har eller behandler sensitiv informasjon"	
§ 6-7	Bakgrunnsjekk	<p>Statnett stiller seg positive til innføringen av bakgrunnsjekk.</p> <p>I løpet av de siste årene har Politiets sikkerhetstjeneste og Etterretningsstjenesten vært tydelige på den statlige etterretningsstrusselen rettet mot kraftforsyningen. Forslaget om kredittsjekk/politattest gir ikke Statnett noe virkemiddel for å håndtere denne trusselen.</p> <p>Statnett anbefaler at NVE definerer hva som er ønsket utfall av kravet, og at paragrafen begrenses til områder der den vil ha størst effekt. Statnett foreslår at bakgrunnsjekk innføres for personell med selvstendig adgang til driftssentraler, og til kontrollrom på stasjoner i klasse 2 og 3. Andre bransjer som har fått krav om politattest (eksempelvis barnehageansatte og barneidretten) har hatt store utfordringer med å få dette på plass i tide, da det har vært lange køer hos politiet. Statnett bør derfor om at dette blir hensyntatt ved fastsetting av frister.</p> <p>Det bør videre tydeliggjøres i forskriften at det er virksomhetens ansvar å sette grensene og at det skal være rom for å gjøre helhetsvurderinger av risiko ut over det politattest og kredittsjekk gir.</p> <p>Det er per i dag et stort antall personer med selvstendig adgang til Statnetts stasjoner (inkludert ansatte hos andre KBO-enheter). Statnett trenger en avklaring på hva NVE legger i ordet 'adgang'. Inkluderer 'adgang' kun de med selvstendig adgang, eller også de som ledsages inn for å gjøre en jobb?</p> <p>Statnett ser det som utfordrende å skulle innhente kredittsjekker og politattester fra utlandet. Dersom dette lykkes vil vi likevel ikke kunne vurdere påliteligheten i disse. Denne problemstillingen er aktuell for egne ansatte, konsulenter og leverandører. Knyttet til leverandører vil problemstillingen omfatte både nye kontrakter og oppfølgingen av allerede inngåtte kontrakter.</p> <p>Dersom alle som skal inn i Statnetts anlegg må gjennom bakgrunnsjekk vil det, ved utfall, kunne forsinke rettetid og forlenge utetid.</p> <p>Det er uklart hvor grensene for "anlegg, system og annet" går. Vil eksempelvis linjer omfattes av kravet?</p> <p>Statnett er positive til at det innføres krav om sikring av digitale informasjonssystemer.</p>
§ 6-9	Sikring av digitale informasjonssystem	

Paragraf	Forslag til endring	Vår tilbakemelding
		<p>Det er noe uklart hva som er sammenhengen og hva som er forskjellene mellom § 6-3 og § 6-9. Vi har sett kommentert i høringsutkastet at § 6-3 skal dekke det analoge systemet, og forventer da en tydeliggjøring i veileder til bfe, eller i forarbeidene.</p> <p>Til nå har ikke alle digitale systemer vært underlagt bfe. Generelt er det derfor behov for en god veiledning til denne paragrafen.</p>
§ 6-9 a	Identifisere og dokumentere – digitale informasjonssystem	<p>Noe uklart hva NVE legger i begrepene verdier, leveranser, tjenester, systemer og brukere.</p> <p>Statnett mener at det bør fremgå tydelig at det stilles krav til at eier skal identifiseres. Dersom dette ligger implisitt i kartleggingen, bør det fremgå av forarbeidene eller veiledning.</p>
§ 6-9 b	Risiko og sårbarhetsanalyse for digitale informasjonssystem	<p>Dersom man årlig skal oppdatere ROS av alle digitale informasjonssystemer vil det kreve en del ressurser som ikke nødvendigvis settes inn der nytten er størst. Statnett foreslår at begrepet ROS erstattes med risikovurderinger. Begrepet ROS legger en forventning om en mer omfattende analyse av risiko og sårbarheter enn det kan være hensiktsmessig å gjennomføre for enkelte informasjonssystemer med lav iboende risiko. NVE har over tid bygget opp denne definisjonen for bransjen. Begrepsbruken må reflektere at virksomheten har en frihet til å fokusere innsatsen på driftskontrollsystem, skytjenester og andre informasjonssystemer med høy iboende risiko.</p>
§ 6-9 c	Sikre og oppdatere – digitale informasjonssystem	<p>Statnett savner noe om hvilken alvorlighetsgrad som skal varsles og eventuelt varslings tid (1 § 2.5 Varsling, stilles det krav om varsling uten ugrunnet opphold. Kravet i § 6-9 c nevner ikke dette).</p>
§ 6-9 e	Tjenesteutsetting – digitale informasjonssystem	<p>Statnett opplever et behov for gode veiledere knyttet til tjenesteutsetting. Statnett ønsker at veilederen til bfe skal inneholder type krav som bør stilles til leverandør.</p>
§ 6-9 f	Sikkerhetsrevisjon – digitale informasjonssystem	<p>Statnett foreslår at fotnote 13 side 41 tas inn som en del av kravet: "Revisjonens formål skal være å påse at tiltakene faktisk er etablert og fungerer etter sin hensikt. Hver revisjon kan ta for seg deler av beskyttelsestiltakene."</p>
§ 7-1	Definisjon av driftskontrollsystem og driftskontrollfunksjon. Leverandører kan ikke utføre driftskontrollfunksjoner	<p>Statnett foreslår å endre rekkefølge på teksten i kravet: Første ledd bør flyttes som ledd tre, etter at driftskontrollsystemer og driftskontrollfunksjoner er definert. Dette fordi hovedgrunnen til endringen er å definere begrepene.</p>

Paragraf	Forslag til endring	Vår tilbakemelding
		<p>Statnett ønsker en tydeliggjøring og foreslår en endring i kravet, ved å legge til "beskytte" i tredje ledd: "Driftskontrollfunksjoner er alle organisatoriske, administrative og tekniske tiltak for å overvåke, styre og beskytte anlegg i energiforsyningen."</p> <p>Statnett synes det er vanskelig å tolke hvilke roller man kan benytte konsulenter til og ikke.</p>
§ 7-2	Interne sikkerhetsregler	Statnett ønsker avklaring på hvorvidt kontroll også omfatter styring.
§ 7-4	Endring fra person til bruker	Statnett ønsker en klarere definisjon av hva som skiller person fra bruker. Avklaringen er viktig med tanke på fellesbrukere og IAM-system.
§ 7-5	Kontroll ved endringer i driftskontrollsystemet	<p>Statnett foreslår å spisse denne formuleringen ved å legge til at "virksomheten skal gjennomføre risiko- og sårbarhetsanalyse for endringer i driftskontrollsystemet".</p> <p>Foreslått forskrift har allerede i § 6-9 inkludert krav om at grunn sikring skal inkludere ROS av alle systemer, som skal oppdateres årlig. Dette er også nevnt i § 2-3 som krav til alle KBO-enheter.</p> <p>Statnett synes likevel det er viktig å vurdere mer spesifikke ROS-analyser ved endring av driftskontroll, som middel til å hindre utilsiktede feil og identifisere sårbarheter.</p>
§ 7-6	Kontroll med utstyr i driftskontrollsystemet	<p>Kommentar til foreslått 6. ledd: "Datakommunikasjon i driftssentral og datarom skal være trådbundet".</p> <p>Bestemmelsen er uklar slik den er foreslått:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Det kan åpne for tvil rundt hvorvidt bruk av administrativ pc som er tilkoblet trådløst nett være forbudt inne på en driftssentral. - Tilsvarende for trådløse brannsniffere i en datahall. <p>Statnett foreslår å endre kravet til "Datakommunikasjon for driftskontroll i driftssentral skal være trådbundet." Dette for å avklare om det menes driftssentral eller driftskontroll, og fordi datarom allerede ligger i definisjonen av driftssentral.</p>
§ 7-10	Ekstern tilkobling til driftskontrollsystemet	Statnett foreslår å dele setningen i 4. ledd i to for å tydeliggjøre betydningen.

Paragraf	Forslag til endring	Vår tilbakemelding
§ 7-12	Integrasjon mellom driftskontrollsystem og andre informasjonssystem	<p>Det er ikke tydelig hva som menes med integrasjon. Det er ikke samsvar mellom tittel og kravtekst. I tittelen brukes integrasjon <i>mellem</i>, mens det i kravteksten står integrert /.</p> <p>Slik tittelen i høringsforlaget er formulert tolker Statnett det slik at alle system som på en eller annen måte er integrert med driftskontrollsystemet må sikres som klasse 3. Dette er svært omfattende og i praksis umulig å etterleve.</p> <p>Statnett ønsker videre en definisjon av informasjonssystem. (Menes det protokoller, applikasjoner osv.)</p> <p>Statnett mener bransjen er tjent med at beredskapsforskriften stiller krav til integrasjon både med og i driftskontrollsystemet. Integrasjon er imidlertid mangefasettert og NVE bør søkte å spesifisere paragrafen slik at den blir mulig å etterleve. Statnett bistår gjerne NVE i arbeidet med å formulere gode integrasjonskrav.</p>
§ 7-14 k	Krav til at leverandører til driftskontrollsystem skal ha hovedkontor i land Norge har sikkerhetspolitisk samarbeid med.	<p>Tittelen "Krav til hovedkontor" reflekterer ikke tydelig i innholdet i kravet. Statnett foreslår at tittel endres for å tydeliggjøre innholdet:</p> <p>Uten en liste over land, vil det bli vanskelig å gjennomføre anskaffelser i henhold til anskaffelsesregelverket.</p> <p>Statnett foreslår at kravene spisses mer: Det skal ikke kjøpes utstyr til, eller leies inn personell som skal håndtere, driftskontrollsystemet fra:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Leverandører hvor morselskapet/konsernet ligger i land som PST og E-tjenesten viser til i sine trussel- og risikovurderinger - Leverandører fra land som PST og E-tjenesten viser til i sine trussel- og risikovurderinger - Underleverandører hvor morselskapet/konsernet ligger i land som PST og E-tjenesten viser til i sine trussel- og risikovurderinger - Personer med statsborgerskap fra land som PST og E-tjenesten viser til i sine trussel- og risikovurderinger (uavhengig av hvilket land selskapet kommer fra) - Produksjon av komponenter kan komme fra land som PST og E-tjenesten viser til i sine trussel- og risikovurderinger, dersom det ikke er behov for serviceavtaler fra slike land
§ 8-8	Ikrafttredelsen	<p>Per nå står det 01.01.2013</p>